

REVITALIZÁCIA PARKU DOMOVA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB HUMÁNUM, ZAVAR

IDENTIFIKAČNÉ ÚDAJE

Názov stavby :	ŠTÚDIA REVITALIZÁCIE PARKU DOMOVA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB HUMÁNUM, ZAVAR
Stupeň:	Architektonická štúdia a projekt pre realizáciu
Miesto stavby :	DSS pre dospelých, Hlavná 1, Zavar
Objednávateľ:	Domov sociálnych služieb pre dospelých Hlavná 1, Zavar
Autor projektu :	Ing. arch. VISKUPIČOVÁ Katarína Ing. WERNEROVÁ Eva
Generálny projektant:	AD ATELIÉR, Školská 12, Šúrovce
Spolupráca na architektúre objektov:	Ing. arch. KUVA Ján, Ing. ŠLAHOR Martin
Autor výtvarného riešenia fontány:	akad. sochár KOCHAN Martin
Sadové úpravy :	Ing. WERNEROVÁ Eva
Spevnené plochy	Ing. VISKUPIČOVÁ Katarína Ing. LALÍKOVÁ Vlasta, Ing. ŠLAHOR Martin
Prvky drobnej architektúry:	Ing. arch. VISKUPIČOVÁ Katarína, Akad. sochár KOCHAN Martin

ZÁKLADNÉ ÚDAJE STAVBY

Celková plocha areálu DSS	13 887,1 m ²
Celková revitalizovaná plocha parku	11 926,6 m ²
Spevnené plochy –búracie práce	2 062,05 m ²
Novonavrhované spevnené plochy	3 644,95 m ²
Plochy objektov určených na revitalizáciu	447,98 m ²
Zastavané plochy existujúcimi objektami	1 960,5 m ²
Zastavané plochy novonavrhovanými objektami	374,0 m ²
Plochy sadových úprav	7 731,5 m ²

CHARAKTERISTIKA ÚZEMIA A HISTORICKÝ VÝVOJ PARKU A ZARIADENIA

SITUOVANIE, HISTORICKÝ VÝVOJ A SÚČASNÝ STAV

Park s kaštieľom západne od kostola je situovaný približne v strede obce Zavar, na križovatke Hlavnej a Vetrovej ulice.

▪ ZELENĚ

Park bol založený pred cca 100 rokmi na podstatne väčšej ploche ako má dnes. Záhonové plochy boli v tvare elíps a kruhov, chodníky /pravdepodobne mlatové/ boli vedené v prírodných vlnkách. V záhonových a trávnikovných plochách boli skupinovo vysadené dreviny a živé ploty rámovali záhony v tvare elíps. Existenciu obvodovej vysokej zelene dokumentujú zvyšky cca 100 - ročných stromov na hranici parku popri oplotení. Druhovú zloženie bolo v minulosti blízke pôvodnej skladbe, prevládali jasene, lipy, duby, predpokladá sa aj výskyt niekoľkých introdukovaných drevín vzhľadom na historický charakter parku a kaštieľa.

Na základe prieskumu dostupných mapových podkladov spracovaného pracovníkmi PÚ je predpoklad, že najrozsiahlejšie sadovnícke úpravy, resp. nové zakladanie parku bolo vykonané až v nadväznosti na

ukončenú prestavbu pôvodného klasicistického kaštieľa rodu Majláthových zo začiatku 19 storočia. V kaštieli je umiestnený domov sociálnych služieb pre dospelých, ktorého počiatok histórie sa spája s týmto rodom. Barónka Štefánia Majláthová tu v roku 1887 zriadila opatrovňu pre chorých a slabých ľudí, od tých čias tu existovalo niekoľko typov zariadení. V roku 1991 tu bol zriadený Domov sociálnej starostlivosti pre dospelých s celoročným pobytom. Od r. 2002 nastal nový prístup ku klientom a nastala celková transformácia DSS uvedením autentického projektu "Humánium" /autorka PhDr. A.Pavlovičová PhD/.

Park s objektom kaštieľa bol v období svojho vzniku dominantným krajinotvorným prvkom v poľnohospodárskej rovinatej krajine. Napriek zahusteniu osídlenia a čiastočného oklieštenia ostal v centálnej polohe obce Zavar a do súčasnej doby je jeho najcharakteristickejšou a najhodnotnejšou dominantou .

NÁVRH – KONCEPCIA RIEŠENIA ZELENÉ V PARKOVOM PRIESTORE

Základná koncepcia riešenia predstavuje členenie na ucelené časti s využitím efektu živých plotov ako zelených stien . Kvetinový efekt farebných plôch je sústredený v okolí kaštieľa a pred jeho pohľadovou čelnou stranou.

Celkovo bude v parku novovysadených 39 stromov , 2887 ks krov a pokryvných drevín a 800 ks kvetín a bylín. Druhovú skladbu navrhovaného sortimentu vychádza z predpokladanej pôvodnej druhovej skladby, doplnenia domácich drevín v kostre parku s výskytom introdukovaných, vzácných a exkluzívnych drevín pre doplnenie a zvýraznenie atraktivity a historickej ceny parkového územia.

NÁVRH –KONCEPCIA ARCHITEKTONICKÉHO RIEŠENIA

▪ PRIESTOROVÉ A FUNKČNÉ ČLENENIE

Na základe historických materiálov, ako bol plán parku a pri rešpektovaní súčasných hodnotných zoskupení stromov je navrhnutý nový tvar a členenie parku, ošetrovanie /resp. výrub/ zelene , dosadba sadovnickeho materiálu, nové spevnené plochy, na ktorý bude v projekte nadväzovať návrh uloženia potrebných inžinierskych sietí. Okrem zelene , základnou kostrou ktorá vymedzuje využitie a stvárnenie parku je komunikačná sieť v tvare pôvodného elipsovitého členenia.

Všetky komunikácie sú navrhnuté tak, aby umožňovali plynulý pohyb tak prevádzky ako i relaxačný pohyb klientov . Komunikácie zároveň vymedzujú a prepájajú jednotlivé funkčné časti parku.Podľa funkčného využitia a požiadavok DSS "Humánium" je navrhnutá i skladba jednotlivých spevnených plôch , ktoré nadväzujú na hlavný objekt kaštieľa a jeho dostavieb. Konečnú povrchovú úpravu bude tvoriť kamenná dlažba. Ostatné chodníky ktoré budú slúžiť pre peších najmä na komunikáciu a relax klientov v parku budú mať v návaznosti na historický park mlatové povrchy ohraničené oceľovými obrubníkmi.

Objekty ako v parku ako súčasť veľkého mobiláru a jednotlivé funkčné okruhy sú rozdelené do troch skupín:

2. a - objekty jestvujúce určené na revitalizáciu pre liečebné terapie:

04 – objekt kolonáda, ktorá slúži ako súčasť skupinovej terapie na posedenie klientov a zároveň je prekrytím vstupu a priamo nadväzuje na objekt kaštieľa a jeho južnú fasádu. Navrhujeme ju riešiť ako oceľovú subtilnú konštrukciu s presklením, ktorá ochráni priestor pred dažďom, ale i slnečným žiarením.

07 objekt skleníka - ergoterapia , je samostatný objekt, ktorý pôvodne nebol súčasťou historického parku a bol dobudovaný v neskoršom období. Nakoľko je artefaktom, ktorý vypovedá o historickom vývine využitia kaštieľa a jedným z mála svojho druhu navrhujeme jeho revitalizáciu, ktorá bude umožňovať rozšírené a atraktívne využitie pre druhy pomocnej ergoterapie - ako je arteterapia, muzikoterapia a biblioterapia.

02 objekt kaplnky - meditačná terapia - i keď nemá architektonicko - historickú hodnotu, je významným

objektom s citovou a spoločenskou väzbou pre obyvateľov DSS - ostane v pôvodnom rozsahu , doriešiť navrhujeme okolie kaplnky, spevnené plochy , doplnenie zelene, sedenie , osvetlenie. Samotná kaplnka je súčasťou takmer pravidelnej dennej terapie klientov. Zároveň je objektom, na ktorý sú naviazané väčšie spoločenské udalosti , pri ktorých sa zúčastňujú rodinní príslušníci klientov i bežní občania obce Zavar, práve pri týchto udalostiach je možnosť prezentácie klientov a celého domova, jeho začlenenia do spoločenského života obce a príležitosť pre klientov k integrácii s obyvateľmi obce. Je to zároveň príležitosť pre dobročinné akcie a pomoc celej spoločnosti.

2.b –novonavrhované objekty pre liečebné terapie a hospodárske zázemie

01 – objekt parking pre bicykle, informátor bude slúžiť pre parkovanie bicyklov klientov (súčasť cykloterapie) a zamestnancov v prepojení na priestor informátora.

03 – objekt zimná záhrada - skupinová terapia, bude umiestnená kolmo na existujúcu historickú južnú fasádu , v priamom prepojení na existujúcu západnú fasádu dostavaného objektu garáže a administratívy vytvorila možnosť rozšírenia nedostatočnej kapacity jedálne a zároveň to bude v prepojení na záhradu priestor, v ktorom môžu prebiehať rôzne druhy spoločenskej terapie. Využijú ju zároveň imobilní resp .menej pohybliví klienti, pre ktorých bude táto záhrada najmä v zimných mesiacoch jedným z kontaktov s okolitým parkom a samotnou prírodou.

15 – krytá pergola – prekrytie komunikácie a hospodárskeho zázemia -prepojí jednotlivé objekty a obyvateľom domova umožní pohyb suchou nohou do jednotlivých častí objektu, kde sa nachádzajú prevádzky ergoterapie a fyzioterapie.

05- altánok - skupinová terapia – multifunkčný objekt, ktorý bude slúžiť na animoterapiu, muzikoterapiu, prevádzkovanie voľnočasových aktivít, ako sú spoločenské hry . Altánok v jesenných a zimných mesiacoch bude slúžiť i ako čajovňa, kde môžu klienti prevádzkovať ďalšie aktivity, ktorých cieľom je dosiahnutie sebestačnosti, uplatnenie osobnosti v kolektíve, zvýšenie kvality života. Altánok zároveň bude slúžiť pri spoločenských udalostiach záhradných slávností. Plochy pred altánkom budú rozšírené o terasy z exotického dreva a doplnené dlažbou z kmeňov stromov.

09 - ZOO terapia - voliera a zázemie pre chov okrasného vtáctva

10 - ZOO terapia - chov bežných hospodárskych či úžitkových zvierat a zázemie pre ich ustajnenie, a skladové priestory pre krmivo.

Oba priestory patria do oblasti animoterapie, ktorá sa orientuje na získavanie zodpovednosti, zručnosti, skúsenosti , vnemu sústredenia a pozorovania a v neposlednom rade získavanie citovej väzby. Objekt bude tvoriť jednoduchá konštrukcia vtvare stromu s tvarovanými hniezdami či búdkami pre vtáctvo. Nízke steny ktoré uzatvárajú volieru budú slúžiť na prezimovanie vtáctva uskladnenie krmiva a zároveň vytvoria závetrie a clonu pred nepriaznivým počasím.

14- hospodárske zázemie- ktoré bude umiestnené v severozápadnej časti pozemku pri hospodárskom vstupe do areálu , bude obsahovať samostatne prístupné oddelené priestory pre dočasné uloženie pozostatkov zosnulých , priestor pre skladovanie malej záhradnej techniky, sklad športových potrieb, náradia, garáž pre služobné vozidlo, priestor pre uloženie nádob na uskladnenie domového odpadu .

2 c. priestory parku a drobná architektúra pre liečebnú terapiu

06- garden terapia - zeleninová záhrada, ovocný sad -garden terapia. Bude súčasťou ergoterapie, ktorá bude predstavovať základnú starostlivosť o ovocnú, bylinkovú a zeleninovú záhradu, sad i park .

08 - skupinová terapia - mobilné ohnisko - bude doplnkovou terapiou, kde bude hlavný cieľ integrácia tak medzi klientami domova, ako i integrácia s verejnosťou, miestnymi obyvateľmi obce pri otvorených akciách

12- skupinová terapia - vodný prvok- fontána so sedením bude slúžiť najmä v priebehu vzniku ako aktívna arteterapia - liečba cez výtvarné umenie v spolupráci s interaktívnou spoluprácou s výtvarníkom, a biblioterapia - liečba cez literárnu tvorbu- počúvanie a sústredenie, cez optické vnemy, ako je fontána - voda a v priebehu roka meniaci sa príroda

11- pohybová terapia - ihrisko, ruské kolky a exteriérové cvičebné zariadenia- psychomotorická terapia..Cvičebné náradie bude umiestňované pod rozvoľnené skupinové výsadby vzrastlých drevín - lipy, gaštany, duby, javory, platany, jasene ,douglasku.

▪ ARCHITEKTONICKÝ VÝRAZ A MATERIÁLOVÉ RIEŠENIE

Všetky navrhované nové objekty by mali byť ľahkými montovanými stavbami, ktoré by mali pôsobiť ako súčasť veľkého mobiliáru parku. Skelet objektov bude tvoriť drevená konštrukcia opláštená z exteriéru odolnými materiálmi z kompaktných dosiek, z interiéru budú objekty obložené upravenými agátovými doskami. Mnohé objekty sú navrhnuté tak, že sa očakáva spolupráca klientov pri ich realizácii a tým uplatnenie ergoterapie a získanie väzby k objektom, ktoré sami vytvorili.

Celý park doplnia prvky drobnej architektúry, ako sú lavičky, koše, popolníky, vodný prvok, pitná fontána /spolupráca s výtvarníkom autorom libreta /, osvetlenie- ktoré bude členené na prevádzkové, iluminácia objektu, komunikačné osvetlenie, osvetlenie športovej plochy a nasvetlenie zelene.

Z urbanistického hľadiska je revitalizácia parku v súlade s územným plánom a celkovo s navrhovaným riešením sa stane významnou dominantou obce.

ODÔVODNENIE REVITALIZÁCIE PARKU

ODÔVODNENIE Z HĽADISKA SPOLOČENSKO- HISTORICKÝCH HODNÔT

Park v Zavare je zapísaný v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR pod č. 11501/2, je súčasťou NKP, Kaštieľ a park v Zavare, ktorý je zapísaný v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR pod číslom 11501/1-3.

Krajský pamiatkový úrad Trnava prijal dňa 07.08.2007 žiadosť o rozhodnutie k zámeru revitalizácie parku, ktorý má slúžiť pre obyvateľov DSS pre dospelých "HUMÁNUM".

Park s kaštieľom pôvodne situovaný na západnom okraji obce, sa postupným rozširovaním intravilánu dostal do stredu obce a je jej dominantou. Zároveň v okolitej poľnohospodárskej krajine bola parková zeleň dominantou územia, momentálne je to najrozsiahlejšia zelená plocha so vzrastlou zeleňou v strede obce.

Kaštieľ a park pochádza zo začiatku 19. storočia z obdobia neoklasicizmu a patria k hodnotným prejavom tejto štýlovej etapy s nadregionálnym významom, spolu predstavujú kultúrohistorickú hodnotu ako dokument vývoja typológie architektúry a životného štýlu v 19. storočí, ktorý je nutný zachovať pre budúce generácie.

Pre danú oblasť je park v Zavare jednou zo vzácných lokalít vysokej zelene s mimoriadnym mikroklimatickým významom pre celú oblasť, je významným krajinotvorným prvkom.

ODÔVODNENIE Z HĽADISKA SPOLOČENSKÉHO

V súčasnosti je kaštieľ a park v Zavare využívaný pre Domov sociálnych služieb pre dospelých "Humánum". Dnes žije v domove 140 klientov - mužov vo veku 25-78 rokov. Postihnutí muži v žijú od r. 2003 "iným životom", ktorý je smerovaný projektom "Humánum". Ide o zmenu prístupu ku klientovi ako k hodnotnej ľudskej bytosti, za ich aktívnej účasti. Z toho dôvodu boli zriadené ergoterapeutické metódy, ktoré pomáhajú klientom DSS viesť zmysluplnejší život, pri využívaní ich schopností pre zvládanie bežných denných, pracovných, záujmových a rekreačných činností pre osoby akéhokoľvek veku a s rôznym druhom postihnutia /fyzické, zmyslové, psychické, mentálne/. Pomocou rôznych druhov ergoterapie podporuje maximálne participovanie jedinca v bežnom živote, pričom rešpektuje plne jeho osobnosť. Preto boli v objekte zriadené rôzne druhy egoterapie. Jedná sa najmä o individuálne terapie zamerané na rozvoj psychosomatických zručností:

1. gardenterapia - starostlivosť o záhradu ako celok
2. animoterapia - budovanie vzťahu k zvieratám, ako je farmingterapia a zooterapia, čiže starostlivosť o zvieratá, resp. hypoterapia - liečba koňom

Ďalej je možné vykonávať v parku skupinovú - pomocnú terapiu ako je:

- muzikoterapia - liečba hudbou
- arteterapia - práca s hlinou
- biblioterapia - liečba literárnou tvorbou
- dramaterapia - liečba divadelným predstavením pasívne ale i aktívne
- psychomotorická terapia - liečba pohybom - športové aktivity, nenáročné kolektívne hry, posilňovanie
- relaxačná terapia

ZÁVER

Výsledkom revitalizácie parku bude prinavrátenie historických hodnôt parku, pozdvihnutie jeho významu ako krajínovotvorného a v súčasnosti už i mestotvorného prvku s celospoločenským využitím, teda jeho CELKOVÁ HUMANIZÁCIA.